

Reformáció ünnepe

► Zsolt 46,2–12

Életmentő és életújító Menedék

Az ünnep jellege

Október végéhez közeledve figyelmünk rendszerint a múltra irányul. Egyre gyakrabban gondolunk előrement szeretteinkre, a velük átélt élményeinkre. Megvesszük a mécseseket, koszorúkat, és talán néhány igeverset, imádságot is kiválasztunk, amelyeket elmondhatunk majd a temető csendjében. A reformáció ünnepi istentisztelet karakterében is

megjelenik az emlékezés. Felidézzük Luther Márton alakját, felelevenítjük azokat a történelmi előzményeket, amelyeknek köszönhetően 1517. október 31-én döntő lépésre szánta el magát a reformátor. Az oltárterítő piros színe szintén a múlt felé irányítja a gondolatainkat: azokra az apostolokra és vértanúkra emlékeztet, akiknek hitük miatt meg kellett tapasztalniuk az üldöztetést, a halált. A lecióként elhangzó boldogmondások (Mt 5,1–12) már a je-

lenbe kalauzolnak: a hívó ember alakja bontakozik ki előttünk, aki a sok-sok nehézség és nélkülözés közepette is boldog, áldott életet élhet a Szentlélek munkájának köszönhetően. Az elmaradhatatlan lutheri himnusz, az „Erős vár a mi Istenünk” (EÉ 254) idén is arra emlékeztet, hogy a napjainkban is aktív ősellenség ellen folytatott küzdelemben „[e]rőnk magában mit sem ér, / Mi csakhamar el-esnénk”. A hit múltbeli alakjaival az köt össze minket, hogy mi is számíthatunk mennyei erősítésre. Értünk is küzd „...a hős vezér, / Kit Isten rendelt mellénk”, ő a mi diadalmunk.

Amit a textusról tudni kell

A 46. zsoltár a Zsoltárok könyve második könyvének (Zsolt 42–72) része, ezen belül is Kórah fiainak gyűjteményébe (Zsolt 42–49) tartozik. Kik voltak ők? 1Krn 9,19 a jeruzsálemi templom kapuőrei között említi őket, 2Krn 20,19-ben pedig a zenei szolgálatot teljesítők között szerepelnek. Utóbbi fejezetből kiderül, hogy Kórah fiai személyesen is megtapasztalhatták Isten gondviselő szeretetét a nyomorúságban. Jósáfát király arra készült, hogy megütközzön a többszörös túl-erőben lévő móábi, ammóni és meúni sereggel. A tömeg láttán megijedt, és az Úrhoz fordult segítségért. Imádságában alázattal bevallotta, mennyire tehetetlennek érzi magát: „...nem tudjuk, hogy mit tegyünk. Csak rád tekintünk!” A zsoltárosok is ott álltak a tömegben ezekben a kritikus pillanatokban. Szembesültek azzal, hogy egyedül akkor lehet esélyük a túlélésre, ha Isten harcba száll értük. A király imádsága hamarosan meghallgatásra talált: az Úr lelke kiáradt egy lévitára a tömegben, aki igazi örömhírt hirdetett a nép körében: Isten győzelemre fogja vezetni őket anélkül, hogy meg kellene ütközniük az ellenséggel. Jósáfáttal együtt „Júda meg Jeruzsálem lakói mind leborultak az Úr színe előtt, és imádták az Urat. A keháti és a kórahi léviták pedig fölálltak, és egyre hangosabban dicsérték az Urat, Izrael Is-

tenét.” (2Krn 20,18–19) Miért tudtak örvendezni a nyomorúságban? Azért, mert hittek abban, hogy Isten nem hagyja őket magukra. Hű marad ígéretéhez, és megmenti őket.

A 46. zsoltárban szintén találkozhatunk a túl-erőben lévő ellenséggel. Míg a 2–4. versben a természeti jelenségek (földrengés, árvíz) fenyegetik az ember életét, a 7. versben a háborgó, háborúzó népek keltenek félelmet a szívében. A veszélyforrásokhoz instabil, labilis állapotot tükröző igék kapcsolódnak: „megindul”, „leomlik”, „háborog”, „tajtékzik”, „tombol”, „megrendül”, „meginog”. Ezzel ellentétben az Istenhez kapcsolódó kifejezések az ő stabilitását, megingathatatlanságát mutatják: ő „biztos segítség” (2. vers), a „mi várunk” (8. és 12. vers). A 46. zsoltár keletkezéséhez szorosan köthető történelmi esemény is megerősíti Istennek ezt a karakterét: Szanhérib megtámadta Jeruzsálemet, ám nem sikerült bevennie, hiszen Isten népe védelmére kelt.

A zsoltár a következő szerkezeti egységekre osztható:

2–4. vers: Isten mint menedék és erősség

Józs 20 felsorolja a menedékvárosokat, ahová azok a gyilkosok menekülhettek, akik véletlenül okozták a másik ember halálát. Miután beszámoltak tettükről a város véneinek, azok befogadták őket az ítélethozatalig vagy a hivatalban lévő főpap haláláig. Az elkövető számára életmentő jelentőségű volt ez a gesztus, hiszen nem kellett tartania attól, hogy a sértett hozzátartozói bosszút állnak rajta. A מְנוּדָּה (menedék, oltalom, búvóhely) a Zsoltárok könyvében több helyen is olvasható (Zsolt 14,6; 46,2; 61,4; 62,7–8; 71,7; 73,28; 91,2; 91,9; 94,22; 142,5). A menedék alatt nem egy fizikailag lokalizálható, védelmet biztosító helyet értenek, hanem magára Istenre utalnak, akihez bármilyen helyzetben segítségért lehet fordulni.

5–7. vers: A szent város mint menedék

A menedékjog történetéből kiderül, hogy a szakrális helyek kezdettől fogva oltalmat nyújtottak

a rászorulóknak. Miután a kereszténység államvallás lett, a megszentelt helyek (templom, kápolna, kolostor, temető) menedékjoggal bíró „övezetté” váltak. Az ide menekülőket nem lehetett kényszerintézkedésekkel elvinni. Nem Jeruzsálem falai, nem is a templom nyújt biztonságot az embernek, hanem a benne lakó Isten. Az ő jelenlétéről árulkodik az 5. versben szereplő folyó is, amely az élet, az áldás és a békesség forrásaként azonosítható. A bibliai metanarratíva elején és végén is találkozhatunk hasonló képpel: 1Móz 2,10; Jel 22,1.

8–10. vers: Isten szuverén hatalma a népek felett

Míg a korábbi versekben Isten *Elóhim* (אֱלֹהִים) néven jelent meg, ebben a szakaszban *Seregek Uraként* (יְהוָה צְבָאוֹת) szerepel. A kontextusból egyértelmű, hogy a zsoltáros Isten katonai erejét, hadi sikereit akarja hangsúlyozni: ő az, aki megszünteti a háborúkat, megsemmisíti a fegyvereket (íjak, lándzsák, harci kocsik). Nem tárgyal az ellenséggel, nem diplomáciai úton hozza el a békét, hanem megmutatja erejét, és tevőlegesen vet véget a fegyveres konfliktusoknak.

11. vers: Parancs az elcsendesedésre

Isten megismerésének feltétele a belső csend. Ebben a nyugalmi állapotban a bűnös ember szembeülhet azzal, hogy a saját erejéből képtelen felülkerekedni a nyomorúságos élethelyzeteken. Amennyiben elengedi a harcot, és alázattal, hittel rábízza magát az Úrra, megtapasztalhatja szabadditását. Az efölött érzett öröm igazi közösségi élmény lehet: a föld népeivel együtt magasztalhatja Istene nevét.

A perikópa megértése

Jézus a következőket mondja főpapi imádságában: „*Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.*” (Jn 17,15) Ezek szerint a hitre tért ember sem kaphat

mentességet az élet nehézségei (betegség, anyagi gondok, kapcsolati problémák) alól, de számíthat az Úr védelmére. Jób könyvében Isten szintén nem enged korlátlan hatalmat a gonosznak Jób felett: „*Mindenét a kezedbe adom, csak rá magára nem vethetsz kezet.*” (Jób 1,12) Ezekben az élethelyzetekben nem tudjuk megspórolni a következő kérdéseket: Hiszek Isten gondviselésében? Olyan ő számomra, mint egy erős vár, amely védelmet és biztonságot nyújt a kiszámíthatatlan élethelyzetekben is?

Igehirdetési vázlat

Menedék a kórházban

Egy hatéves kislány szív műtűtre várakozott a kórházban. Az operáció előtti napon találkozott az orvosával. Ezt mondta neki: „Doktor bácsi! Kérlek szépen, nézd meg, mikor kinyitod a szívem, hogy ott van-e benne az Úr Jézus!” Az orvos megdöbbenve, csendben hagyta el a kórtermet. Miután a műtét sikeresen lezajlott, újra ellátogatott az orvos a kórterembe. Megkérdezte a kislánytól, hogy érzi magát, mire ő így válaszolt: „Köszönöm szépen, jól! Doktor bácsi, sikerült belenézned a szívembe?” Az orvos elcsukló hangon válaszolt: „Igen, sikerült.” A kislány izgatottan folytatta: „Láttad az Úr Jézust?” Az orvos meglepetten felelt: „Láttam! Ott volt. Tudod, mit mondj el nekem? Hogy került oda?” A kislány ráhelyezte apró kezét a fejére, majd vidáman ezt felelte: „Hát a füleimen keresztül!” A kislány ezek szerint már hallotta Jézus szavát, és a szívébe fogadta. Olyan szoros kapcsolatot ápolt Megváltójával, hogy a kórházi körülmények, sőt még a fájdalom sem akadályozta meg abban, hogy őt keresse. Tudta, hogy számíthat Jézusra, aki „*mindig biztos segítség a nyomorúságban.*”

Menedék a viharban és a várban

Luther Márton élete szintén bővelkedett a nehéz, félelmet keltő helyzetekben. Idén van az ötszáz-

huszadik évfordulója annak, hogy a Stotternheim közelében lecsapó viharban fogadalmat tett: szerzetesként folytatja az életét, ha Isten megmenti a haláltól. Félelmetes lehetett szembesülnie azzal, hogy nincs hova menekülnie a természet tomboló elemei elől. Egyedül Isten kegyelmére számíthatott. Ő pedig meghallgatta az imáját: megkímélte az életét, és átsegítette a kritikus pillanatokon. Évekkel később az emberektől is sokat szenvedett a kipróbált hitű reformátor: megtapasztalta, milyen ereje van a gyűlöletnek, amelyet az evangélium igazsága és a jogos kritika szított fel. A birodalmi átoknak köszönhetően bárki büntetés nélkül rátámadhatott volna, vagy akár meg is ölhette volna. Isten ebből a szorult helyzetből is megmentette. Wartburg várába vezette, ahol Luther fizikai értelemben is megtapasztalhatta a vastag falak nyújtotta menedéket. Kórah fiaihoz hasonlóan ő is a zene nyelvéen keresztül vallotta meg, kicsoda számára az Úr: oltalom és erősség, aki mindig vele van, így nincs oka félni az ősellenséggel vívott ádáz küzdelemben. Az „Erős vár a mi Istenünk” kezdetű ének a ma emberének is erőt ad a küzdelmekben, egyéni és közösségi szinten egyaránt.

Menedék a keresztnél

Izrael népe egy isteni hatalommal felruházott, harcoss Messiasra várt, aki felszabadítja őket az elnyomó római uralom alól. Úgy tűnt, hogy Jézus beteljesítheti ezt a vágyat, és elhozhatja számukra a biztonságot, a békét. Ő azonban ahelyett, hogy fegyverbe szólította volna a népet, bűnösök kezére adta magát, és hagyta, hogy keresztre szegezzék. A tanítványok fájdalommal vették tudomásul, hogy nem láthatják Jézust, amint „...*bámulatos dolgokat művel a földön.*” (Zsolt 46,9) Jézus halála után a négy fal között találtak menedékre, amely azonban nem nyújtott számukra enyhülést: állandó félelemben éltek, nyugtalanok voltak a kiszámíthatatlan jövő miatt. Amikor azonban találkoztak a feltámadott Jézussal, elcsendesedtek

bennük a viharok. Többé nem féltek, mert tudták, hogy Jézus menedéket fog nyújtani nekik a nehéz időkben is. Vajon mi kihez menekülünk a természeti katasztrófáktól és háborúktól gyötördő világban? Hol keressük a stabilitást az életünkben? A keresztnél érdemes kezdenünk, ahol értünk szenvedett. Átélt a testi-lelki nyomorúságot, sőt a halált is megízlelte üdvösségünk érdekében. Nincs olyan helyzet, amelyben ne tudna menedéket nyújtani számunkra! Védelmére, segítségére minden körülmények között számíthatunk. Ő a mi erős várunk, amelyen többé nincs hatalma az ősellenségnek.

Illusztrációk

DALSZÖVEG

Jézus a mi oltalmunk (részlet)

Jézus a mi oltalmunk, erősségünk,
Ha ránk szakad minden baj, mégse félünk.
Ő a mi páncélunk, erős pajzsunk,
Ha ránk tör az ellenség, benne bízunk.
Ez a föld széthullik, minden hegy elomlik,
De egy Kőszikla örökké áll.
Tajtékszik a tenger, gyilkol a sok fegyver,
Nékünk mégsem árt a halál.

Révész Dániel: *Rendíthetetlen* (részlet)

Kihez futnék, ha bajban vagyok?
Kiben bíznék, ha gyenge vagyok?
Lelked súgja: Te vagy Oltalom!
Így volt, így van, így lesz, én jól tudom!
Kőszikla az élő Isten!
Kőszikla senki más nincsen!
Ha sötét idők várnak engem
Ha sötét erők jönnek szembe,
Benned van minden remény és erő!
Jönnek-mennek idők, te maradsz Megmentő!

GONDOLATOK

„Bízz bennem a zűrés nap során is! Belső nyugalmatat – Jelenlétemben gyökerező békességedet – nem kell, hogy megrendítse az, ami körülötted zajlik. Bár ebben a világban élsz, legbenső lényed az örökkévalóságban gyökerezik. Amikor kezdesz feszültté válni, szakítsd ki magad környezeted zavaró dolgai közül. Ahelyett, hogy kis világod rendjét és irányítását próbálnád kétségbeesetten fenntartani, engedd el magad, és emlékezz rá, hogy a körülmények nincsenek hatással az én békességemre! Keresd arcomat, és megosztom veled gondolataimat, megnyitva szemedet arra, hogy az én nézőpontomból lásd a dolgokat. Ne nyugtalankodjon a szíved, és ne féljen! A békeség, amit én adok, elegendő számodra.”

Sarah Young (1946–2023) amerikai keresztény író: *Jézus hív – Jézus szólít*

Felhasznált irodalom

- KARASSZON Dezső 1998. A Zsoltárok könyvének magyarázata. In: *Jubileumi kommentár*. Kálvin Kiadó, Budapest.
- SMEND, Rudolf 2003. *Keresztyén prédikációk az Ószövetségről*. Ford. Szabó Csaba. Kálvin Kiadó, Budapest.
- YOUNG, Sarah 2013. *Jézus hív – Jézus szólít*. Ford. Géczi Károly – Kriszt Éva. Immanuel Alapítvány, Debrecen.

Internetes források

- <https://biblehub.com/interlinear/>.
- <https://www.workingpreacher.org/commentaries/revised-common-lectionary/reformation-day/commentary-on-psalm-46-15>.
- <https://enduringword.com/bible-commentary/psalm-46/>.
- https://www.blueletterbible.org/Comm/mhc/Psa/Psa_046.cfm.

■ KOCH SZILVIA